

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

Izhaja prve dni vsakega meseca. — Letna naročnina : L 14 ; polletna : L 7 ; četrtletna : L 3-50 ; pojedini zvezki : L 1-20. — Uredništvo in uprava : Trst, posta centrale, poštni predal šte. 384. — Odgovorna urednica : C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, via San Francesco d' Assisi 20.

LETNIK I.

NOVEMBER

ŠTEVILKA 11.

⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕ VSEBINA 11. ŠTEVILKE : ⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕⊕

OBRAZI IN DUŠE. IX. — ELIZA ORZESZKOWA. (Dr. Ivan Prijatelj.) . . .	Stran	241
OLESJA. A. I. Kuprin. (Iz ruščine prevela P. Hočevarjeva) — (Nadaljevanje.)	„	244
GABRIJAN IN ŠEMBILJA. (Dr. Ivan Lah) — (Nadaljevanje)	„	249
ŠTIRJE AKTI. (Manica.)	„	253
GOSPODINJA IN SLUŽKINJA. (Napisala: Š.)	„	254
O SOCIALNEM DELOVANJU LONDONSKE REŠEVALNE ARMADE . . .	„	255
TAMARA. (M. Ljermontov. Iz ruščine prevel: Ivan Matelič.)	„	259
IZVESTJA : Društvena poročila. — Po ženskem svetu. — Materinstvo, — Higijena. — Kuhinja. — Gospodinjstvo. — Književnost. — Razgovori . . .	Stran	260, 261, 262, 263, 264

UREDNIKA : PAVLA HOČEVARJEVA.

V čevljarnici FORCESSIN

Trst, pri Sv. Jakobu, via Giuseppe Caprin 5

dobite najtrpežnejše

obuvalo za moške, ženske in dečke

Specijaliteti otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne.

Postrežba točna.

DR. ETTORE d'OSVALDO

Gorica - Corso Verdi 24 (Trg. Dom)

specijalist za očne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki.

ORDINIRA OD 10 - 12 IN OD 3 - 4.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. Brzojavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavni in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 36 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ - 12 in od 3 - 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

MIRODILNICA

v zvezi z lastno parfumerijo

E. GRAPULIN - GORICA

(nasproti ljudskemu vrtu)

Na drobno, **Cene brez konkurence.** Na debelo.

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

IX.

ELIZA ORZESZKOWA

(1842—1910)

je zagledala luč sveta v plemiškem dvorcu v vasi Mintowiszczyżni blizu litavskega Grodna, v katerem mestu je preživela večino svojega življenja, posvečujoč se pisateljevanju, ljudomilemu delovanju, ljudsko-prosvetnemu izdajanju knjig, dokler ji ni caristična ruska vlada tega poslednjega posla prepovedala. Dasi je nekolikokrat popotovala po Evropi, vendar se je vedno znova vračala v tiho - zaskrbljeno življenje njenih rodnih litavskih vasic. Svoj živi dan je gojila antipatijo do mestnega vrveža, zlasti do polizanega življenja v mestnih salonih, ki so se ji priskutili že v mladih letih kot petnajstletni deklici, vzgojeni v warszawskem ženskem penzionatu. Po iztreznenju, ki ga je šestnajstletni devojki prinesel kratek, nesrečen, konvencionalen zakon, se je mlada žena popolnoma posvetila pisateljevanju in neumornemu delu v zmislu občansko-prosvetnih idej časa. Ni ji bilo dano, da bi bila postala mati, zato pa je postala mati in vzgojiteljica nepreglednih vrst poljskega in tudi svetovnega čitateljstva. S svojo povestjo je prodrla tudi med slovanski, nemški in francoski čitajoči, zlasti ženski svet, celo prej nego njen veliki rojak Sienkiewicz.

Dva usodepolna, za poljsko plemstvo in razumništvo neizbrisna zgodovinska dogodka sta ostavila v duševnosti mlade Orzeszkowe mogočne sledove. Prvi izmed teh dogodkov je bila osvoboditev kmeta v Rusiji izpod graščinske oblasti z dne 19. februarja 1861., drugi nesrečna poljska ustaja l. 1863. z njenimi tragičnimi posledicami. Osvoboditev kmetov je klicala poljsko inteligenco, izhajajočo povečini iz plemiških krogov, na trdo pot samodelnosti. Patriarhalno življenje, v katerem je tlačan delal za šlahčiča, je bilo pri kraju. Naravnost grozne za poljsko plemstvo in izobraženstvo pa so bile posledice ponesrečene ustaje l. 1863. Orzeszkowa z jarkimi barvami slika, kako se je po tej ustaji zagledala v nekdanjih lepoumnih poljskih selskih dvorcih samo sredi obupane, na delo nenavajene onemogle ženske družbe, v času, ko je bila Poljska polna «velikih grobov, nasutih sredi gozdov, pokrivajočih one, s katerimi je še nedavno plesala, obiskovanih samo po gozdnih ptičih». «Videla sem vešala, rišoča na obzorju suhe profile, videla blede obraze idočih v smrt, umirajoče nadeje, krvave bolesi, zamolke tožbe, pod milim nebom taboreče jetnike, rozljajoče z verigami na poti v Sibirijo z dolgimi procesijami rodbin,

osirotelih in vrženih v bedo za sabo. Videla sem poplavo zmagovavcev, ki so se šopirili na vseh mestih, gazeč vse, pljuvajoč na vse, kar je bilo naše... na ostanke ljudi, ostajajočih še na grudi, na jezik, na vero, na običaje...»

Po tej ogromni, katastrofalni povodnji je spoznala mlada dvajsetenolletna poljska plemkinja, da morajo narodno usodo sedaj vzeti ženske v roke, spoznala je edino geslo: plavaj, ali utoni! Eliza je volila prvi del gesla in se je vrgla v valove življenja kot predplavavka. Izobrazena na francoski socialno pobarvani povesti George Sandove se je lotila pisateljavanja v duhu pozitivističnih in realističnih gesel časa. Prva njena povest («Iz let gladu», 1866.) otvarja celo vrsto njenih povesti, posvečenih borbi za obstanek družbe, ki je bila pravkar doživela ne samo politično katastrofo, marveč tudi težko ekonomično krizo. V teh svojih prvih povestih vrže Orzeszkowa v poljski šlahčiški in omikani svet parolo samodelnosti, ljubezen do ohranitve zemlje in narodnosti, žigosajoč svojemu družabnemu sloju lastno lehkomišelnost, sebičnost, zapravljenost, plehko aristokratsko domišljavost in sanjarski «Dolce far niente» (Pompalinski), «Prvotni», 1867). Skrb za pridobivanje realnih sredstev življenja proslavlja njena povest «Eli Makower». Posebno pa jo zanima prevzgojitev šlahčiške ženske v praktično uporabno družabno delavko, miselno in moralno samostojno članico družbe. Dočim njena «Monika», izgubivša v katastrofi l. 1863. očeta in ženina, po warszawških ulicah lomi roke z vzklikom: «Jaz vendar nič ne znam!» se njena Waclava («Dnevnik Waclave», 1870) upre bogatim sorodnikom, odpove nevrednega jarma zakona in postane učiteljica. Tudi njen roman «Gospod Graba», narisan po modelu pisateljčinega očeta, je protest proti prodaji ženske v nedostojno zakonsko zvezo. Najznačilnejši v tem oziru pa je feministični roman Orzeszkowe «Marta» (1872), ki je dolgo let služil za programatični bojni klic tudi nemške in ruske ženske emancipacije in se v svojem času mnogo čital ter prevajal. V njem se opisuje ženska, ki je srečno prijadrala v pristanišče sv. zakona, dobila dobrega moža in ljubko hčerko. Nenadoma pa ji umrje mož, in revica stoji preko noči sama z otrokom na cesti, z vsem svojim talentom, znanjem slikanja, klavirja in francoščine. Ustavlja se gnusnim vadam razuzdanih moških, poizkusi z napornim šivanjem rešiti življenje sebi in hčeri. Ko pa skoraj docela onemogli materi in bolni hčerki preti smrt, ko je vse materino beračenje zaman, stegne roko po tujem denarju in kot tatca, preganjana od policije, najde smrt pod kolesi. Vse te in še nekatere druge povesti Orzeszkowe, na pr. «Marija» (katere junakinja pride do zaključka, da je za žensko nemoralno živeti v zakonu z možem, ki ga ne ljubi), «Rodbina Brochwiczew» itd., so napisane na brzo roko, brez artistske ambicije; jarko programatične so, silno tendenčne ter didaktično poslikane po vzorcu Angleža Rihardsona. Značaji v njih so precej konvencionalni: idealno pozitivni in kričeče negativni. Danes so te prve povesti Orzeszkowe

domalega pozabljene, a pozabljeno ni, koliko obupancev je pisateljica ž njimi zlasti na Litvi poklicala na trda, realna tla dela in vztrajnosti, koliko máloupnih plemiških duš je pozvala na resno pot dolžnosti do svojcev, do družbe in do naroda. Sicer sama preverjena pozitivistka, ki je l. 1886. napisala med drugim študijo o Renanu, ustanovljala na Litvi ljudske šole, je vendar pisala antisocialistične povesti, v katerih je svoje rojake svarila pred zaletelim breznarodnim ruskim nihilizmom, krepko podčrtavajuč delo na domovinski grudi («Strahovi», «Sylwek Cmentarnik», «Zygmunt Lawicz in njegovi kolegi» itd.).

Predhodnjo stopnjo od teh prosvetno in narodno tendenčnih pisanj k bolj umetnostnim delom tvori njen roman «Meir Ezołowicz» (1877). Samo pozitivistično geslo: «znanost je moč» je nehalo zadostovati pisateljici. Začela jo je obhajati slutnja, da goli razum vodi zgolj do vlade zlatega teleta. Obšla jo je moč čustva, ki ji je naravnala pogled v prirodo, ne samo v pokrajino, ampak zlasti v človeško prirodo, kakor ta živi in se otepa za pogoje življenja v bednih kmetiških kočah in malomeščanskih židovskih kvartirjih. V romanu «Meir Ezołowicz» se je Orzeszkowi posrečilo pri vsej tendenci in vsem stremljenju po prosvetljevanju narisati žive značaje sredi dobro opazovanega milijeja, vzorec običajske povesti, ki še danes ni izgubil interesa, ki se je pa v svojem času čital v neštevilnih prevodih daleč po Evropi. Lepo delo drobnorisbe, polne življenjske resničnosti, je tudi novelica «Močni Simson», ta visokopoetična vizija iz litavskega «ghetta».

Med leti 1880.—1890. stopi talent Orzeszkowe v svoj zenit. Tendenčnost, brez katere ta pisateljica ni pisala nikoli, stopi diskretno v ozadje, prepuščajoč prednost umetnostni formi in fino-realističnemu opazovanju. Za predmet svojih romanov si jemlje pisateljica v tej dobi življenje beloruskih in litavskih kmetov ter nižjega selskega plemstva, ki ga iz avtopsije, natančnega lastnega opazovanja in proučevanja na licu mesta dobro pozna. Na ta način in v tem času se porodè štirje prvovrstni romani Orzeszkowe: «Dziurdziowi» (1885), «Cham» (1888), «Nad Niemnom» (1888) in «Dva tečaja» (1893). Ob te štiri velike romane se dostojno uvrščata povesti «Čarovnica» (1891) in «Bene nati» (1892). V prvem romanu opisuje romanopiska usodepolnost vražarstva v temnem kmetiškem carstvu, pretresljivo zgodbo, kako dobra, sveža, lepa in pogumna Petrusia postane žrtev babjeverskega suma, da je čarovnica.

(Konec prih.)

Ljubezen, ki kliče ljubezen, čuje pogosto le svoj lastni odmev.

—;—

Premnoga srca so samo gostišča, kjer dobiš le mimogrede zavetja.

—:—

Duše vidimo skoro vedno le v prorezu: druga stran ostane v senci.

Avgusta Amiel-Lapeyre.

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva.)

(Nadaljevanje.)

Zastonj sem se trudil, da bi ji omajal to praznovernost. Vsi moji logični dokazi, vsi moji drugače surovi in zlobni nasmehi so se izjalovili vsled njene udane uverjenosti v skrivnostni, usodepolni poklic.

„Ti se bojiš cerkve, Olesja?“ sem ponovil.

Molče je sklonila glavo.

„Ti misliš, da bi Bog ne maral zate,“ sem nadaljeval z vedno večjo gorečnostjo. „Da bi On ne imel milosti zate? Ta, ki poveljuje milijonom angelov, ki je pa vendar prišel na zemljo in pretrpel grozno sramotno smrt za rešenje vseh ljudi? Ta, ki ga je ganilo kesanje najzadnje ženske in ki je obetal razbojniku, da bo še tisti dan ž Njim v raju? ...“

Vsega tega nisem Olesji šele prvič razlagal, toda to pot me niti poslušati ni hotela. Z naglo kretnjo si je vzela robec s sebe, ga zmečkala in mi ga vrgla v obraz. Začelo se je pravcato prerivanje. Hotel sem ji odvzeti tintovni cvet. Tako se mi je protivila, da je padla na zemljo in me vlekla za seboj, radostno se smejala in mi ponujala vlažne mile ustnice, ki so bile odprte radi prepogostega dihanja

Pozno v noči, ko sva se bila že poslovila in razšla precej daleč, sem hipoma zaslišal za seboj Olesjin glas:

„Vanječka, počakaj samo za hipček . . . Povedala ti bom nekaj!“

Obrnil sem se in ji šel nasproti. Bliskoma je stekla k meni. Na nebu je že stal srebrni skrhani srp mladega meseca in pri njegovem svitu sem videl, da so bile Olesjine oči polne debelih solz, ki jih je komaj zadrževala.

„Olesja, kaj hočeš?“ sem jo prestrašeno vprašal.

Prijela me je za roke in jih začela, zaporedoma poljubljeni.

„Mili moj kako si dober! Kako si blag!“ je govorila s tresočim glasom. „Ko sem zdajle hodila, pa sem mislila, kako imaš ti mene rad! Veš, jaz bi ti srčno, presrčno rada napravila kaj takega, kar bi ti bilo prav všeč.“

„Olesja, deklica moja predraga, pomiri se“

„Poslušaj, povej mi,“ je nadaljevala, „kaj ne, ti bi bil jako vesel, če bi šla jaz včasih v cerkev? Reci mi po pravici, prav po pravici!“

Zamislil sem se. Bliskoma mi je šinila v glavo praznoverna misel: ali se ne bo pripetila radi tega kaka nesreča?

„Zakaj pa molčiš? No, reci, povej takoj, ali bi ti to rad, ali pa ti ni nič za to?“

„Kako bi ti rekel, Olesja,“ sem začel jecljaje. „No, da, kar se mene tiče, bi mi bilo prav drago. Saj sem ti večkrat govoril, da za moža ni treba, da bi ravno veroval, lahko dvomi, celo šali se naposled lahko. Ali ženska ženska mora biti pobožna, brez pomislekov. V tej preprosti, nežni zaverovanosti, s katero se izroča v varstvo Bogu, čutim vedno nekaj ginljivega, ženskega, lepega.“

Umolknil sem. Tudi Olesja ni odgovorila ničesar, ampak je položila glavo na moje grudi.

„Pa zakaj si me vprašala o tem?“ sem radovedno silil vanjo.

Zopet je zatrepetala.

„Kar tako Samo vprašala sem te Ne brigaj se za to. No, na svidenje, ljubček moj mili! Pridi tudi jutri!“

Že se je skrila. Še dolgo sem gledal v temo in poslušal njene goste oddaljujoče se korake. Bliskoma pa se me je polastil hipen strah težke predslutnje. Nevzdržljivo me je gnalo, da bi bil stekel za njo, jo došel ter ji rekel, jo prosil, naj bi nikar ne šla v cerkev, tudi če je treba. Pa premagal sem svoj nagli nagon in sem celo — nadaljujoč pot, spominjam se — izpregovoril glasno: „Zdi se mi, da ste se vi sami, dragi moj Vanječka, našli praznoverja.“ O moj Bog! Zakaj nisem takrat slušal žalostnega nagona svojega srca, ki se — sedaj verujem v to brezpogojno — nikdar ne moti v svojih hitrih tajnih predslutnjah.

XII.

Drugega dne po tem sestanku je bil praznik sv. Trojice, ki je bil letos na dan mučenika Timoteja, takrat, ko se kažejo — kakor pravijo ljudje — znamenja slabe letine. Selo Prebrod je bilo v cerkvenem oziru podružnica, to se pravi, da se ni moglo zanašati na lastnega duhovnika, čeprav je imelo svojo cerkev; prihajal je le poredkoma, v postu ali ob večjih praznikih svečenik iz vasi Volčje.

Ta dan sem imel neobhodno nujen služben opravke v sosednjem selu in odpravil sem se tja s konjem že ob osmih zjutraj, še zahlada. Za ježo sem si bil že prej kupil malega žrebička, šest do sedem let starega, tamkajšnje ne ravno prevelike pasme, ki je bil pa vendar jako krotak in priljubljen svojemu prejšnjemu gospodarju, okrajnemu zemljemercu. Konjiča so klicali za Tarančika. Silno sem se bil navezal na to milo živinče s krepkimi, tankimi, vitkimi nožicami, s kosmatim čelom, izpod katerega so srdito in nezaupno gledale ognjevite oči, in s krepkimi energično stisnjenimi ustnicami. Barve je bil precej nenavadne in smešne: ves siv kakor miš, samo po glavi je imel črne, bele in pisane maroge.

Moral sem jezdit čez vso vas. Na velikem, zelenem prostoru, ki je segal od cerkve do vinotoča, so bile dolge vrste voz, v katerih so se pripeljali na proščenje kmetje z ženami in otroci iz bližnjih vasi: iz Vološe, Zuljne in Pečalovke. Med vozovi so se gnali ljudje. Ne glede na zgodnji čas in na stroge določbe je bilo videti med njimi že nekaj pijanih. (O praznikih je v nočnem času na skrivaj trgoval z žganjem bivši krčmar Srul.) Jutro je bilo brez vetra, soparno. Zrak se je paril in obetal se je neznosno vroč dan. Na žarečem nebu, ki je bilo kakor prevlečeno s srebrnim prahom, ni bilo niti oblaka.

Ko sem vse opravil, kar je bilo treba v vasi, sem v naglici pojedel v gostilni za tujce obloženo židovsko ščko, jo zalil s sparjenim motnim pivom in se odpravil domov. Ko sem jezdil mimo kovačnice, sem se

spomnil, da se Tarančiku že dolgo maje podkev na levi prednji nogi, pa sem se ustavil, da bi prekoval konja. To me je zamudilo še poldrugo uro tako, da je bilo že med četrto in peto uro popoldne, ko sem prijahal do prebrodske okolice.

Ves trg je mrgolel pijanega sveta. Plot in stopnjice pri vinotoču so kmetje doslovno zajezili, suvali so se, tlačili drug drugega, prebrodski kmetje so se pomešali z drugimi, ki so posedali po travi v senci voz. Povsod so se videle nagnjene glave in privzdignjene steklenice. Treznega ni bilo prav nobenega več. Splošna pijanost je dospela do one višine, ko začenja kmet burno in bahato povelečevati svoj hmelj, ko zadobivajo vse njegove kretnje onemogle in čudne razmahe; kadar se, na primer, klanja s celim trupom, namesto da bi pritrjevalno prikimal z glavo, pa upogiblje kolena, hipoma izgubi ravnotežje in brez vse moči telebne vznak. Paglavci so se prepeljavali in kobacali celo pod nogami konj, ki so ravnodušno žvekali seno. Žena, ki se je že sama komaj držala na nogah, je tam na drugem kraju vlekla domov moža, pijanega kakor sod V senci ob plotu pa je bil zbran kup ljudi, kakih 20 moških in žensk, ki so sedeli okoli slepega pevca; iz šuma natlačene tolpe se je rezko razločeval njegov tresoči tenor, ki je prihajal skozi nos in se spajal z zvenečim monotonim žužanjem spremljajočega inštrumenta. Že oddaleč sem zaslišal znane besede iz „dumke“:

Oj, vstala zora ta večerna je,
nad Počajevo legla.
Oj, pridrvela vojska turška
kot črna nočna megla.

Dalje se pripoveduje v tej pesmi, kako so Turki — ko se niso mogli polastiti počajevskega samostana z naskokom — sklenili, da si ga osvoje z zvijačo. V ta namen so poslali kakor v dar samostanu velikansko svečo, narejeno iz smodnika. Pripeljali so to svečo z dvanajst pari volov in vzradoščeni menihi so jo že hoteli prižgati pred podobo počajevske Matere Božje, pa Bog ni dopustil, da bi se izpolnila ta lopovska nakana.

Se popu staremu sanjalo je:
te sveče ne prižgati,
jo na ravno polje peljati,
s sekirami razklati.

Tedaj pa fantje

so na ravno polje peljali jo,
sekire že jo klale,
pa — pok! na vse strani jo krogle
in patrone so razgnale

Zdelo se je, da je ta neznosno vroč zrak ves nasičen z zopernim zmešanim duhom žganja, čebule, ovčjih kožuhov, močnega tobaka in spajenih človeških teles. Ko sem previdno jezdil med ljudmi in prav s težavo pridrževal Tarančika, ki je gibal glavo semintja, nisem mogel niti opaziti da so me spremljali z vseh strani neceremonialni, radovedni in sovražni

pogledi. Niti en človek se ni odkril — kar se je pa drugače vedno zgodilo — in hrup je nekako potihnil, ko sem se pojavil med njimi. Hipoma se je nekje iz srede tolpe zaslišal pijan hripav krik, ki ga pa vendar nisem dobro razločil, in v odgovor se je zadrլ pridržan grohot. Neki ženski glas pa je začel preplašeno svariti iz polnega grla:

„Tiho, ti norec Kaj kričiš? Te bo slišal“

„No, pa kaj bo potem, če me sliši!“ se je zadrլ kmet. „Ali je on moj predstojnik ali kaj? On je samo v gozdu pri svoji“

Z izbruhom satanskega grohota je obvisela v zraku zoperna, strašna fraza. Hitro sem obrnil konja in krčevito stisnil bičevnik pri korobaču, polastilo se me je tisto prekomejno razburjenje, ko ne vidiš ničesar, ne misliš na nič in se ničesar ne bojiš. Bliskoma pa mi je šinila v glavo čudna boleštna, hrepeneča misel: „Vse to se je godilo v mojem življenju že pred mnogo leti Tako silno je pripekalo solnce Prav tako je bil ves trg preplavljen s hrupnim podivjanim svetom Prav tako sem se obrnil, ko se me je polastila divja jeza Toda kje je to bilo? Kdaj? Kdaj? Izpusil sem bič in zdirjal domov.

Jarmola je počasi prilezel iz kuhinje, mi vzel konja in nevoljno rekel: „Tam, gospod, v vaši sobi sedi podupravitelj iz Marinovske ekonomije.“

Zdelo se mi je, da hoče še nekaj reči, nekaj jako važnega in neprijetnega zame, da celo to se mi je pozdevalo, da je švignil po njegovem obrazu hipen izraz hudobnega nasmeha. Nalašč sem se obotavljal med vrati in se oziral na Jarmolo. On pa se ni brigal zame, temveč je za uzdo držal konja, ki je kar venomer iztegaval vrat in previdno stopical z nogami.

V svoji sobi sem našel podupravitelja sosedne pristave — Nikito Nazariča Miščenko. Bil je v sivi in rdečkasto široko križasti kamižoli, v ozkih hlačah modrikaste barve in z ognjenordečo kravato. Sredi glave je imel namazano prečo in ves je dišal po perzijskih majnicah. Ko me je ugledal, je skočil s stola ter začel brcati; ni se klanjal, temveč nekako lomil se je in se čudno smejal, da se je odkrivalo blede meso obeh čeljusti.

„Čast mi je,“ je ljubeznivo ščebetal Nikita Nazarič. „Jako mi je drago, da se vidiva Čakam vas tukaj že prav od maše. Že davno vas nisem videl, prav dolgčas mi je bilo po vas. Zakaj se pa nikdar ne oglasite k meni? Naše štepanske gospodične se vam že kar smejejo.“

V tem hipu se je pa nečesa spomnil in udaril je v³ silen grohot.

„Veste, nekaj vam bom povedal, strašno smo se smejali,“ se je davil in stokal od smeha. „Ha-ha-ha-ha! . . . Kmalu bi bil počil od smeha, kar za trebuh sem se držal!“

„Kaj pa je bilo? Čemu ste se smejali?“ sem surovo vprašal, ne da bi skrival svojo nevoljo.

„Po maši se je zgodil tukaj tak škandal,“ je nadaljeval Nikita Nazarič ter prekinjal svoj govor z izbruhi grohota: „Prebrodska dekleta oh, moj Bog, ne morem se premagati Prebrodska dekleta so zgrabila tam na trgu čarovnico To se pravi, rečejo ji čarovnica, ker so tako kmetsko

zarobljeni ... No, pa so vam jo tudi nabili! ... Hoteli so jo tudi namazati s kolomazom ... pa se jim je iztrgala in ušla ..."

Strašna misel mi je švignila v glavo. Vsled razburjenosti nisem niti pomislil nase, temveč stopil sem k njemu in mu krepko zasadil roke v pleča.

„Kaj pa govorite?“ sem vpil z izpremenjenim glasom. „Nehajte se vendar režati, vrag vas vzemi! O kakšni čarovnici govorite?“

Takoj se je nehal smejati in uprl je vame svoje okrogle preplašene oči.

„Jaz jaz res, ne vem,“ je pretrgano govoril. „Zdi se mi, neka Samujliha Manujliha ali Dovolite Hči neke Manujlihe? Tako so nekaj govorili kmetje, ali jaz — moram reči — sem pozabil.“

Po vrsti mi je moral povedati vse, kar je videl in slišal. Govoril je neokusno, brez zveze, izgubljal se je v podrobnostih in vedno sem ga mouil z nestrpnimi vprašanji in vzkliki, ki so bili skoraj karajoči. Iz njegovega pripovedovanja sem razbral prav malo in šele po dveh mesecih sem izvedel ves tisti prokleti dogodek, in sicer iz besed očividke, žene državnega gozdarja, ki je bila tisti dan pri maši.

Slutnje me niso varale. Olesja je premagala svojo bojazen in šla v cerkev; dospela je šele proti sredi maše ter je stala v cerkveni veži. Njen prihod so takoj opazili vsi kmetje v cerkvi. Med mašo so ženske šepetale med seboj in se ozirale nazaj.

Vendar je imela Olesja dovolj moči, da je ostala do konca službe božje. Morebiti ni niti razumela pravega pomena onih sovražnih pogledov, ali pa jim je iz ponosa kljubovala. Ko je šla pa iz cerkve, jo je v hipu obsul kup žensk, ki se je od trenutka do trenutka večal bolj in bolj in se vedno tesneje rinil okoli Olesje. Od kraja so samo molče in neceremonialno ogledovale deklico, ki se je brez moči in s strahom ozirala na vse strani. Potem so se pa usuli nanjo surovi posmehi, robate besede, roganje in grohot, potem posamezni vzkliki: vse to se je zlilo v splošno prodirajoč babji vrišč, v katerem ni bilo mogoče razločiti ničesar in ki je še bolj razburjal živce razdraženi tolpi. Nekolikokrat je Olesja poizkusila, da bi ušla iz tega živega, strašnega obroča, pa so jo vselej porinili nazaj v sredo. Hipoma pa se je zadril sikajoč postaren glas tam nekje zadaj iz tolpe: „S kolomazom jo je treba namazati, mrho!“ (Res, da je na Maloruskem za tisto hišo, kjer živi dekle, mazanje po vratih z neodstranljivim kolomazom velika sramota.) Skoro prav v tem trenutku se je že pojavila nad glavami pobesnelih bab maznica s kolomazom in čopič, ki je šel iz rok v roke.

(Konec prih.)

Je skala, na kateri omagujejo najboljša bitja — namreč da nehajo ljubiti, ko začno izpoznavati. Blagor onemu, ki si je pridobil izpoznanje in ohranil ljubezen; on kljubuje svetu s tem, da ga ljubi.

M. Z.

GABRIJAN IN ŠEMBILIJA. (Dr. Ivan Lah.)

(Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakijanu, kjer se je godila ta povest).

IX.

Odšla je v sobico Šembilija in legla je na belo posteljo, zakrila si z rokami je obraz, obdan od zlatih las, in vzdih globok izvil se je iz prs neskušanih in solz potok se vлил je prvokrat na mehko vzglavje, kjer je vso pomlad o sreči sladke sanje sanjala — tako je dolgo, dolgo plakala. Vrnila se gospa Odilija je v svojo sobo in se zgrúdila pod križem je na tla. In videla pred saboj je telo Zveličarja obdano z ranami krvavimi in glavo s trnjem kronano. In glas je slišala, ki ji govoril je: „Glej, iz ljubezni sem trpel za vas ...“ A ona je v molitvi dvigala roke obupane in klicala: „Odvzemi, o Gospod, mi kelih ta trpljenja težkega, glej mater tu, obupano, ki eno le pozna na svetu srečo: hčerko ljubljeno.“ In je prosila dobrega Boga, da rešil hčerko bi nevarnosti, ki v sanjah prej je sanjala o nji. Tako prebdela je vso dolgo noč in spomnila se je na oni čas, ko sama v vrtu je posedala in sanjala o lepem detetu, ki se potem ji narodilo je, kot bil oznanil je popotni mož, ki je prinesel čudežno skrivnost in naročilo svetotajno z njo. Ko zgodbo je tako premišljala, od težkih misli vsa izmučena, se spomnila je na usodni dan, ko je na grad prišel pastirček mlad z imenom Gabrijan. In mislila

si v srcu je gospa: „Od kod drugod nevarnost bi prišla, ko deklica nikogar ne pozna, in vsakemu zaprta pot je na naš grad? Zakaj takrat, ko stopil je nenadoma kot senca črna na naš grajski vrt, me sumnja temna je prešinila in ni izginila mi iz srcá dozđaj. Ali, slutnja težka ni me varala, srce ljubeče čuti zdaleka nevarnost vsako, kadar mu prefi, da zamori mu sreče raj. Tako so trepetale v vrtu rožice, ko bližal gad se je med travami. Da, on je on. Vrtnar je tisti gad, ki v nočnih sanjah sem ga videla, ker drugi nihče ne prihaja sem na grajski vrt, da nosil bi s seboj nevarnost kako za Šembilijo ...“ In rekla to je grofu Mironu: „Ko prišel k nam je ta pastirček mlad, ta Gabrijan, da pasel bi ovcé, sprejela sem ga, da na paši bi ostal s pastirji med ovčicami, a zanj prosila je Šembilija, da z njim na vrtu bi igrala se in poslušala njega pesmice: tako prišel je s pašnikov na grad in v grajskem vrtu je postal vrtnar. In poleg tega obljubila sem, da bo postal na gradu našem paž. Bog varuj greha me nesrečnico, zdaj zdi se mi obljuba ta preveč, ker leta so med tem minila že in z njimi vse se spremenilo je: odrastla z njim je skupaj deklica, igrala se in ga poslušala, a misel zdaj me čudna je obšla, preveč po vrtu z njim sprehaja se

in rada z njim postaja pod večer ... Na vrtu v senci stal zvečer je Gabrijan Nemir polastil se je mojega srca, ker zdi se mi, da deklici neskušeni nevarnost tu preti. Nocoj sem težke sanje sanjala in slutnje temne me ohhajajo, ki jih premagati mogoče ni. Zato nazaj naj k čredi gre vrtnar in tam ostane naj, ali naprej naj gre med svet, da videl bo, kako drugod si kruha služijo, povsod bo rad sprejel ga gospodar. Jaz sama dar mu skromen podarim, da pojde z njim na pot in spomni se dobrot, ki vžival jih je v hiši tej. A tu pri nas drugače bo poslej, Šembilija ne bo samevala in sama se ne bo sprehajala, odrasla je in skoro pride čas, ko glas o nji junaški vitezi v gradovih daljnih bodo slišali, zato ji treba druge družbe je, ki hčerko bo na to pripravila. In rekel ji grof Miron je na to : „Sam mislil sem, da res prihaja čas, ko pridejo snubači viteški obiskat nas, zato družici dve poklical v grad bom za Šembilijo, da bosta jo po potih spremljali in v dobrih mislih jo odgajali; da deklica zunanji svet spozna in sliši pesmi slavnih vitezov, povabil iz sosednih bom gradov vse znance stare in družine njih, sinove mlade in prijatelje, ki vadijo se v igrah viteških, da na gostiji nam prepevajo, da lov love po gozdih skalnatih in v bojih se med saboj merijo, kakor zahteva viteški turnir ...“

Odšla gospa je potolažena in v sobico je šla k Šembiliji, tam sedla je na belo posteljo in pravila ji je o tem ...

in čakal je na lastni svoj ukaz, da gre od tod na pot neznano kam. Le njo je hotel videti še prej, še enkrat, zadnjikrat in slišati njen glas, besedo sladko za slovo. In ko prišla je tiho skrivoma in videl žalostni je njen obraz, približal se je skozi goščo vej in v mraku šepetal: „Šembilija, jaz grem sedaj na tisto daljno pot, ki bila davno je usojena, ki v srcu sem začutil jo nekdam, ki videl vedno sem jo pred seboj, ki sanjal cele sem noči o nji. Tako nekoč na svetu bil je raj ves poln dobrot, in starši prvi so živeli v njem brezskrbno radostno, a prišel njim najvišji je ukaz in morali so zapustiti gaj in iti v svet od stvarnika proklet, da s težkim delom so služili kruh in v mukah smrti svoje čakali, in takrat šele, ko je bil zaprt nebeški vrt in svelli Kerubin je stal pred njim, in z mečem dvignjenim pretil nesrečnima izgnancema, spoznala sta vso srečo rajskih dni. In meni zdi se, da iz takih sanj sem vzbudil se, Šembilija. Ti veš, da v bajkah le se dogodi, da grajsko hčer ljubiti sme pastir, ki prišel je, da sam ne ve od kod, ki rod mu je neznan in dom in stan, ki neki dan slučajno ga je pot vodila tod, da prišel je na grad neznan iskat zavetja mirnega, in službo je dobil po milosti, — da ni odgnal od vrat ga gospodar, prosila zanj je grajska deklica — in res postal je varuh grajskih čred in sedem let je služil zvesto tam, in bil vladar je grajskim drobnicam,

dokler prišel ni čudežni večer,
 ko ga zvalilo je na grajski vrt,
 da v grajskem vrtu je postal vrtnar.
 In v vrtu so cvetele rožice
 in sredi njih najlepši cvet, ki sam
 ga vzgajal je, da bil bi zemlje kras,
 da bil nebes bi najkrasnejši dar,
 ki bi slovel čez ves široki svet.
 A enkrat sam vrtnar se sklonil je
 in je poljubil ta opojni cvet,
 in srkal vase je skrivnostni čar,
 omamljen od sladkosti čudežne,
 začutil je življenja žar — in pil
 iz cvetne čaše smrtonosni strup,
 da se ločiti mogel ni od nje;
 pozabil je, kdo grajski je vrtnar
 in kdo je roža, ki od vekomaj
 le drugim bila je namenjena;
 tako je videl grajski raj odprt
 ubog vrtnar, a vedel ni, da zanj
 ni rože tam; ko se zavedel je
 iz strašne zmote te, obup in smrt
 sta napolnila mu srce. Tako,
 glej, šele zdaj sem zbudil se iz sanj,
 Šembilija, ti moj opojni cvet,
 jaz pojdem v svet, tja v daljni kraj,
 kjer zgine za vrtnarjem vsaka sled
 in dolgo dolgo me ne bo nazaj...
 Ti moja si, a bajk na svetu ni,
 ne bom pastir, vrtnar, ne grajski paž,
 jaz pojdem tja, kjer sred junaških straž
 se svetli vitezi bojujejo,
 v dežele pojdem, kjer z neverniki
 velike vojske se vojskujejo,
 kjer sveta mesta iz sovražnih rok
 junaki hrabri osvobujejo,
 tam stopim v prve vrste mlad vojščak,
 da sila moja z njimi meri se,
 da se izkaže, ali sem enak
 junakom drugim, ki se bijejo
 za čast in slavo in sveta oblast.
 In ko ime si z mečem priborim,
 se vrnem ž njim v te kraje ljubljene
 kot vitez mlad s korakom slavnostnim,

in stopil pred očeta bom na grad.
 A ti počakaj me, Šembilija,
 in misli name. Če usojeno
 drugače je, da v boju obležim,
 naj bo, kakor je v nebu sklenjeno,
 a ti ne plakaj, moja deklica,
 pomisli, da zato sem šel med svet,
 da bajko to v resnico spremenim,
 ki sva jo tukaj skupaj sanjala,
 in v vrtu tem ostane večni cvet.
 A ti o njej z vetrovi šepetaj,
 o njej se pogovarjaj z rožami
 in z zvezdami, ki z jasnega neba
 vso noč po svetu širnem gledajo,
 in srca, ki se zvesto ljubijo
 in ločena po svetu tavajo,
 v pogledu svojem speš združujejo.
 In ptičke naj jo v svet odnašajo;
 če srečam ž njimi se na svetu kje,
 da prineso od tebe mi pozdrav,
 od tebe in od brezic in od rož,
 ki bodo zvesto name čakale,
 da vrnem se kedaj, Šembilija . . .“
 In ona je molče poslušala
 besede te in s srcem žalostnim
 povabila je lepo glavico
 in je udano, nemo čakala . . .
 In on poljubil blede je obraz,
 pogledal ji v nebeške je oči,
 poljubil roke njene ljubljene
 in šel je mimo brez in gred in rož
 po stezi skozi vrt in rožice
 se tiho so za njim ozirale
 in sredi njih je stala deklica,
 ki bila je kraljica njih; in vzdih
 težak je šinil skozi mrak in vse
 okrog se v temo zagnilo je,
 le njega je še v luči videla,
 kako odhaja v daljni tuji svet,
 in gledala je z vrta grajskega,
 kako je šel do gozda prvega
 in se nazaj oziral spotoma,
 dokler ni zginil tam... In ves večer
 je vstrepetal, kot plamen vstrepeta

prej, ko ugasne, in le iz daljav se sveti kot pozdrav iz večnosti. In vse okrog se spremenilo je in bilo je na svetu prazno vse, utihnile so v vejah ptičice, zastal je veter ponevedoma, molčale breze so in rožice so rosne solzice pretakale — in temna noč je zagrnila vse.

A sredi vrta je Šembilija še dolgo stala, nemo gledala — zgrudila se je sredi rož na tla in v težki žalosti zaplakala. Tako jo našla je Odilija, odnesla jo je v njeno sobico, jo položila v belo posteljo, in da izgine strašni žar noči, zakrila okna je z zavesami.

Perojka v narodni noši. (Peroj je pravoslavno selo blizu Vodnjana v Isiri.)

Štirje akti. (Manica).

I.

O Evalija . . . !

Krst. Elegančna soba. Na mizi in po posteljah dragocena pregrinjala, ob stenah temnordeče tapete, od stropa doli blesteč lestenec. Oprava moderna, iz temnega lesa, pokrita z raznovrstnimi nastavki.

V lični posteljici spava pravkar iz cerkve prinešeno detece, pokrito z belo čipkasto odejico, prepleteno s svilenimi modrimi trakovi.

Iz sosedne sobe, kjer je čuti žvenket kozarcev, se prikaže srečni papa in se po prstih bliža posteljici. Poljubček, lahen kakor dih, pritisne na otrokovo čelo.

„Bog te čuvaj, ti moja mala princezinja!“

II.

Poroka. Iz cerkve prihaja novoporočeni par. Nevesta mlada, lepa in ljubka. Pravi angel! Ženin debel in prileten, na prsih zlata verižica s težkim obeskom; na zabreklih prstih dijantanti. Pred cerkvijo čaka dvo-vprežna, s cvetjem okrašena kočija.

Med gledalci se začuje šepet:

„Kako je lepa!“

„On pa je grd in starikav.“

„Pa je sila bogat. Ona je od imenitnih, toda zadnje čase popolnoma obubožanih starišev.“

„Bog jima daj srečo!“

III.

Sodba. Porotna dvorana natlačeno polna. Na zatožni ktopi sedi mlada bleđa gospa. Sodnik bere obtožnico:

„Obtoženi ste, da ste zastrupili svojega moža. Vzeli ste ga baje radi njegovega bogastva. Ljubili ga niste nikdar. Priče pravijo, da ste imeli razmerje z drugim, zato vam je bil mož napoti. Se li čutite krivo?“

Vse se obrne vanjo. Obtoženka mehanično prikima.

Sodnik in porotniki se odstranijo, a se kmalu zopet vrnejo.

„Obsojeni na osem let težke ječe!“

IV.

Samomor. Ob bregu kalne reke leži truplo razcapane utopljenke. Med množico, ki vedno bolj narašča, je deček, ki pripoveduje z usli in rokami, da je dobro videl to žensko, ko je stala na mostu, nato pa se naenkrat vrgla v valove.

Gledalci ugibljejo to in ono in mrmrajo polglasno:

„Bog ji daj večni mir in pokoj!“

•
• •

O Evalija . . . in tvoji štirje akti . . . !

Gospodinja in služkinja. (Napisala: Š. *)

Gospodinja in služkinja sta dve osebnosti, ki izpopolnjujeta v gospodinjstvu druga drugo. Če stremita obe po istem cilju, jima gospodari delo samo. Ker pa govori delo dostikrat tako diskretno, je treba, da gospodinja meri delo in čas. In če delo ni zadosti glasno, in je vest služkinje premalo poslušna, je treba, da to gospodinja pove zadosti glasno. Napak je še to, da vidi služkinja večkrat delo z drugimi očmi kakor gospodinja. In ker vidi z drugimi očmi kakor gospodinja, in ima o delu tako tudi svoj nazor, svoje prepričanje, pove tudi ona časih glasno, da tisto, o čemer pravi gospodinja, da je črno, ni črno, ampak je belo. Pozablja pa s tem služkinja, da mora ona služiti očem gospodinje in ne svojim. To se pravi, da ima gospodinja vedno prav v svojem, in služkinja mora služiti tistemu pravcu. Če tega ni, potem je nesoglasje, potem se ti dve osebnosti ne izpopolnjujeta v delu, ampak delo sploh onemogočita in sta tako neporabni druga za drugo.

Preden stopi služkinja v službo, se mora zavedati treh pogojev, na katerih slone vsi njeni odnošaji v življenju.

Pogoji so: da je poštena, da je čista, da zna slišati in slušati.

Vse drugo, kar zahteva služba od služkinje, si prisvoji, če ne popolnoma, vsaj zadostno v kratkem času. Saj ji je vse to delo, ki ga ima opravljati, že v naravi kot ženi.

Da je poštena, pa je pogoj do ponosnega in vztrajnega življenja v službi. Ni to samo tista vsakdanja poštenost, da ne kradeš, da ne goljufaš, da ne lažeš. To je tista poštenost dela, ki te priveže k družini tako z mislijo, da delaš in živiš delu, ki ti prihaja nasproti, zavestno brez ukazov. To je tista poštenost dela, ko ti pride jed, počitek in plačilo kot tvoja last, ki je pridobljena pošteno in ponosno v delu.

Poštenost pa je tudi tisti košček morale, ki je tako potreben dekletu v službi in na izprehodu.

Zato naj si zapiše služkinja na prvo mesto svojega razumevanja: Bodi poštena! To naj ponavlja, da ji preide v dušo in telo, če ji že roditelji tega niso dali na pot v življenje.

Da je čista, pa je pogoj službe same. Zakaj služkinja je zato v službi, da čisti; ona je, ki gledajo nanjo z zaupanjem ali nezaupanjem do čistoče, kjer služi. Zato je prvo, da je ona sama vedno čista. Treba je, da pazi, da ne umaže pri delu sebe in svojega okoliša. To se pravi, da čisti eno in umaže drugo tako, da ne pride nikoli do konca. Tudi pri čistoči je treba poštenosti. Zakaj tista čistoča, ki je samo na zunaj, ki je samo za oko, ta laže. Čistoča pa je potrebna, in je prava, je resnična le tam, kjer je povsod čisto zaradi čistoče same, ne zaradi zapovedi in pogleda. Zato mora imeti služkinja v sebi čistost, da si pridobi v službi spoštovanja in ugleda. Saj potrebuje tudi služkinja spoštovanja in ugleda, če je v sebi čista in poštena.

Da zna slišati in slušati, od tega so pa odvisni vsi njeni odnošaji z gospodinjo in družino sploh. Če govori gospodinja, naj služkinja posluša in naj molči, četudi nima gospodinja po njenem prevdarku prav. Sliši naj samo to,

*) To je dopis izpod peresa izkušene gospodinje. Ker pa ima tudi služkinja upravičeno mnenje glede gospodinje, zato prosim kako razumno služkinjo, naj tudi ona izrazi na tem mestu tozadevne misli in želje. — (Ur.)

kar ji gospodinja govori, in naj ne sliši pri tem sebe, ki mogoče tiho tudi govori istočasno, pa po svoje. Znati slišati, se pravi, sprejeti vase in razumeti, kar je bilo govorjeno. Pri tem je potreben, zelo potreben molk lastne osebe, če hočeš slišati dobro onega, ki govori. In če je dobro slišala služkinja, ji ne manjka dosti, da bo tudi slušala. Slušala pa bo, če je ponosna brez ukazov; želja gospodinje je že njeno delo. Dobro vedenje služkinje bo izzvalo v usej družini primeren odgovor in ji bo lahko v službi.

Zakaj, to ni tolažba, da služkinja lahko menja službo. Menjavanje službe bodi vsaki služkinji kot strah pred zapravljenim življenjem. Če mora služiti zopet novi gospodinji, se pravi to, začeti se učiti iznova, začeti iznova drugo življenje. V tem izmenjavanju se mnogo nauči, ali to jo stane veliko moči, in tukaj je starost in ne ve služkinja, kam bi s to starostjo. Če pa je služila v eni službi umirjena se je udala v eno družinsko življenje in je živela zanje svoje življenje, v kolikor je zahtevala to služba, je gotovo, da spada v tisto družino, da je njihova, in da tudi v starosti najde ondi svoj dom.

Če se pa služkinja poroči in v svojem domu zaukaže po svoje, ji pa tudi ne pride v kvar tisto premagovanje, ki se ga je naučila v službi.

Gospodinja pa mora obvladati vse, kar zahteva od svoje služkinje, Zakaj, za zgledom hodimo rajši, kakor pa za besedami.

In dostikrat nastane med gospodinjo in služkinjo nesporazum. Tudi takrat mora biti gospodinja ona, ki položaj obvlada in ki utihne, še preden služkinja more biti izven službe.

Tudi za gospodinjo ni prijetno tisto menjavanje služkinj, ker razdira v domu vsakdanji mir, ki ga prinašajo v hišo vedno novi ljudje.

O socialnem delovanju londonske reševalne armade. (Ana Zupančičeva.)

O reševalni armadi — Salvation Army, Heilsarmee — je pri nas malo znano in še o je večinoma le njena karikatura. A vendar je to institucija, o kateri pravi znameniti pedagog in etik Foerster, da je znak novega časa. Njeno socialno delovanje je v velikih mestih, osobito v Londonu, tako globokega pomena, nje metoda nekaj tako posebnega, da je pač vredno se nekoliko z njo baviti in dobiti vsaj deloma njeno pravo sliko.

Kaj je Salvation Army? Njena oficijelna definicija se glasi: Reševalna armada je vojska mož in žen, zvezanih v sveti ljubezni in skupnosti, da dovedejo človeštvo do tega, da se podvrže Bogu in se oprime od Kristusa ponujene rešitve. Imenuje se vojska, ker je organizirana po vzorcu velikih stoječih vojsk sveta, le z razliko, da ni njen cilj pobijanje, ampak dovajanje ljudi k rešilnemu izpoznanju resnice. To je nekaka verska sekta — a ne cerkev — z vojaško organizacijo. Strogi disciplinarni red zahteva brezpogojno pokorščino in podrejenost, a dovoljuje članom mnogo prostosti v izbiri metode in sredstev, da le dosežejo cilj. Glavni stan je vedno v Londonu.

Na čelu armade stoji general, katerega podpira veliko število oficirjev moških in ženskih — ki dobe najvažnejšo izobrazbo v „kadetnicah.“ Tu čitajo sv. pismo, ga tolmačijo, se uče pridigovati, predvsem pa se navajajo k askezi in delu na fronti. Njih fronta pa so najtemnejše ulice velikih mest, beznice, gostilne, javne hiše, ječe itd. Tu morajo poiskati sovražnika, t. j. greh in mu iztrgati žrtev na način, ki se zelo razlikuje od običajnega in katerega hočemo pokazati pozneje na praktičnih slučajih. Oficirji so ali nastavljeni, katerim je delo v armadi edini poklic, ali pa pomožni, ki imajo različne službe in le v prostem

času delujejo v njej. Vsak „kor“ ima svojo godbo, katero zelo goji, ker mu je važno sredstvo za pridobitev ljudi.

Plača, ki jo dobivajo stalni oficirji, je zelo nizka in se niti imenovati ne sme, kajti vsak oficir podpiše pri imenovanju revers, da se zaveda, da mu ne pristoja nič. Vendar dobe toliko, da morejo živeti. Tako n. pr. je dobil pred vojno poročen oficir 22 24 šilingov tedensko in opremljeno stanovanje. S tem se da zelo skromno živeti, nemogoč pa je vsak izdatek za tobak, alkohol, gledališče, kar jim je itak vse prepovedano. Salutizem in ubožstvo sta nerazdružljiva.

V verskem oziru je značilno, da ima malo dogem, armada je interkonfesionalna, zbira pripadnike vseh cerkva — a zase odklanja ime cerkev. Temelji na sv. pismu, a ne izključno, ker trdi, da govori Bog ljudem tudi po inspiraciji izvoljenih. Rešitev duš je njih življenjska naloga, katero izvršujejo s fanatično gorečnostjo in vnemo. Dvignili hočejo one, ki jih družba smatra za izvržek človeštva, za katere se ne briga nobena cerkev več; te hočejo izpreobrniti in jih nikdar več ne izpustiti. Izpreobrnjenje pride po njih mnenju hipno in tak hip se mora izkoristiti, ker je morebiti zadnja priložnost, ki jo ponuja Bog grešniku. Zato je treba reveža poiskati v najglobljem prepadu in mu v najbednejšem stanu podati roko. Ni se torej čuditi, da žene gorečnost te bojevnike v najslabšc gostilne, opijske kadilnice itd., ker je morda tam kdo, ki potrebuje pomoči.

Kakor preprosta in ubožna je dogmatika salutizma, tako velika in globoka je njegova ctika. Od svojih ljudi zahteva žrtvovanje ceie osebnosti v blagor drugih. Ne samo, da je članom tobak, alkohol, morfij in opij prepovedan, odreči se morajo vsaki udobnosti. Ne utrujenost, ne žeja in glad ne sme ovirati salutista, če ga kliče služba.

Vsak veliki, najsibo verski ali kak drugi pokret ima svoje vzroke v razmerah dobe, v kateri nastane. V sredini 19. stoletja so bile v Angliji take razmere, da so najboljši možje obupavali in pričakovali propad angleške družbe. Najtemnejša beda na eni — najsijajnejše bogastvo in razkošje na drugi strani! Na tisoče in tisoče ljudi ni poznalo drugega užitka kot krompir in žganje. Z gmotno bedo v isti vrsti je korakalo duševno propadanje. Zakonov, ki bi ščitili slabega pred najbrezvestnejšim izkoriščanjem, v tej dobi ni bilo. Apatično je prenašala masa trpljenje in umirala. V tej brezupni dobi so se pojavile ženialne osebnosti, prešinjene globoke ljubezni in usmiljenja do propadlega ljudstva, katero hočejo rešiti duševno in mu pomagati gmotno. Politiki in verski reformatorji so nastopali, med zadnjimi je bil najznamenitejši William Booth — ustanovitelj salutizma.

Rojen l. 1829., je imel žalostno mladost. Kot 13leten deček je moral po očetovi smrti skrbeti za mater in sestro, trpljenje in beda sta mu bili dobri znanki. Njegov bistri dnh pa se je začel zgodaj baviti z verskimi vprašanji. Postal je član metodistov; to je bila zelo razširjena sekta, kateri so takrat pripadali le neimoviti, danes pa tudi bogataši, n. pr. Roosevelt. Cerkveni predpisi pa so ovirali njegovo delovanje in v prepričanju, da se v okviru obstoječih cerkva ne bo mogel nikdar z vso močjo in osebnostjo udejstvovati, je sklenil storiti to izven njih. Njegov cilj je bil, pridobiti veliko število somišljenikov, ki bi se popolnoma posvetili socialnemu delovanju in reševanju najglobokeje propadlih. Te pa je treba poiskati v njih slums, t. j. močvirjih in jih pridobiti na tak način, ki se njim prilagodi in jim prija. Postavil se je pred gostilne in pridigoval pijancem in propadlim deklicam. Ubog in sam, kakor je bil, ni imel cerkve, kjer bi bil zbiral ljudi. Ker je že kot pridigar metodistov slovel za izrednega govornika, ki zna zbuditi in presuniti dušo, so mu tudi sedaj sledili ljudje, kjerkoli jih je zbiral. V prvi dobi so mu stužili v to prostori, kakor sta jih dala slučaj in priložnost, n. pr. najet cirkus, prazna drvarnica, konjski hlev, tesarska delavnica, gostilna in slično. Učinek njegovega delovanja je bil različen. Na eni strani navdušeno priznanje — na drugi surovo preganjanje. Vsekakor je rasel krog njegovih sodelovalcev in njegovega dela. Člani parlamenta so postali pozorni in marsikdo, ki je videl, da zna Booth z isto vsoto olajšati desetkrat več bede, kakor se je to storilo po običajni metodi do takrat, mu je stavil precejšnje vsote zaupno na razpolago. Tako je rasel njegov ugled in vpliv. V „Pall Mall Gazette“ je objavil članek o

število in stanju padlih deklic, kar je pretreslo in prestrašilo tudi merodajne kroge in B. je dosegel, da je bila varstvena starost deklic zvišana od 14. na 16. leto. Ustanovil je prenočišča za ljudi brez strehe, kuhinje za reveže in delavnice za brezposelne. Vse to so bili še le začetki. Znamenit dogodljaj v njegovem življenju je bila izdaja Stanley-jeve knjige — „In darkest Africa“ (V najtemnejši Afriki). S pomočjo njegove visoko izobražene intelektualno ga celo nadkriljujoče žene je izdal general B. svojo znamenito knjigo „In darkest England and the way out“ (V najtemnejši Angliji in izhod iz nje), kjer je pokazal sirmečemu svetu razmere Anglije in v kako strašnem ubožstvu tiči $\frac{1}{10}$ celega prebivalstva a je tudi pokazal, kako bi se dalo s premišljeno kolonizacijo rešiti. V nekaterih tednih je bilo 200.000 izvodov prodanih in B. je dobil 100.000 pfundov šterlingov, kar je še danes, še bolj pa takrat, visoka vsota. Izdal jo je do zadnje stotinke v dobrodne namene.

Narodna noša v tržaški okolici.

Odslej je imel mnogo denarja na razpolago, vendar je vse sproti porabljal. Čim globlje je prodiral v strašno bedo londonskih „slums“, tem bolj se je zavedal potrebe svoje naloge, tem bolj je rasla njegova gorečnost in energija. Da bi kril vedno večje izdatke, je uvedel „teden samozatajevanja“ vsako pomlad. Ta teden se mora vsak član do skrajne meje svoje moči odrekatí vsemu, zbirati po hišah, prositi po ulicah, da dobi armadi

sredstev za socialno pomoč. Ustanovil je lasna podjetja, kakor tovarne, trgovine, tiskarno, kjer imajo nastavljenih in preskrbljenih več tisoč ljudi in ki donašajo vojski precej dobička. Zelo natančno denarno poslovanje pa izključuje vsako zlorabo zaupanega denarja. In Booth sam, skozi čigar roke so šli letno milijoni, je zapustil 490 pfundov vsega premičnega in nepremičnega premoženja, in še to svoji armadi.

Predno pridem na primere praktičnega delovanja armistov, ki bodo pokazali njih brezprimerno požrtvovalno delo v boju z bedo in grehom, naj še omenim Katarino Booth, ki je celi organizaciji vdahnila dušo. Velika na duhu in s srcem, polnim ljubezni do človeštva, je bila ona ena prvih, ki je nudila roko in pomoč prostitutkam, ki je videla tudi v tem nesrečnem bitju še človeka z neumrljivo dušo, katera se mora rešiti. Ugled in spoštovanje pri somišljenikih in sotrudnikih sta ji pomagala doseči v organizaciji popolno enakopravnost žene z možem v dobi, ko je to zahtevala le še prav mala čela globlje mislečih. In da ima danes v Angliji žena skoro iste pravice kot mož, je k temu mnogo pripomogla blaga Katarina Booth, ker ji je nudila priliko pokazati, kaj zmore žena in koliko dobrin donaša človeštvu baš njeno delo.

Da se seznamimo z bogoslužjem te armade, pojdemo proti večeru po kaki ulici vzhodnega Londona. Živahno vrvenje povsod, do vrha polni omnibusi, po trotoarju gneča. Nakrat zaslišimo: godba! Iz stranske ulice prikoraka procesija. Na čelu par mož v uniformi, od katere je najznačilnejša rdeča srajca. Na glavi vojaške čepice z napisom: „Salvation Army.“ Za tem žene — tudi v uniformah, temnomodre obleke z dolgimi rdeče obrobljenimi jopami, klobuki podobni okroglim peharjem, in z rdečim trakom pod brado privezani. Par mož igra verske komade, pred njimi nese krepka žena zastavo, zadaj pa se gnete množica ljudi. Na križišču cest se ustavijo ter začno peti kako sveto pesem po zelo veselem napevu. Nato prične eden moških pridigovati in ljudstvo ga obstopi. Suh človek fanatičnega obraza in gorečih oči maha z rokami na vse strani in govori o jezici božji, a tudi o silni ljubezni Lorda Jezusa. Pijana baba kriči vmes in molí, voznik ji da zausnico, da tuleč odide. „Pojdi v svoj brlog, če nečeš poslušati, pa ne moti ljudi, četudi govore neumnosti.“ Po pridigi zapoje mlada vojakinja solo in vse ji ploska. Prvi govornik povabi poslušalce na zborovanje armade, tam bo povedal najbogatejši mož Londona, kako postanejo bogati i oni. Sledimo. Pred nekim poslopjem se postavi godba v špalir in od druge strani prihaja nova procesija z godbo. Dvorana je kmalu nabito polna. Spredaj sedi kakih 130 oficirjev, med njimi in občinstvom je nizek oder. Neki oficir napove, da prične zborovanje s pesmijo, ki stoji na zadnji strani njih glasila „Bojni krik“ in kdor ga nima, naj si ga brž kupi. Če pa kdo nima denarja, naj pazi, on bo vsako kitico prej prečital. Vse poje, kajli napev je po kaki znani narodni pesmi in glasi se tako mogočno, da je nemogoče se ubraniti globokemu utisu. Zadaji dve vrsti se vedno ponavljata in salutiske ju spremljajo s tamburini. Oficir zapove: „Sedite mirno, sedaj je molitev.“ Pred občinstvo stopi salutiska, se zahvali Bogu za ta večer in molí za rešitev vseh, ki so še v verigah satana. Nato zopet solo s spremljevanjem mandoline. Sedaj nastopi obljubljeni najbogatejši mož Londona. To je armist, ki pripoveduje, da je postal bogat, ko je slušal sv. apostola Pavla in sledil Kristusu. Kdor hoče postati tudi tako bogat, naj mu sledi. V tem hipu je Gospod pripravljen nas rešiti, za božjo voljo naj ne zamudimo trenutka, ki je morebiti zadnji, ki nam ga nudi. Treba je torej moliti še enkrat, da nam Bog razsveti srce, da spoznamo čas svoje rešitve. Za govorom kriči cela dvorana „aleluja,“ da je vse omamljeno. Oficir napove zbirko: „Na vsakem peniju je po mnenju učenjakov milijone bacilov, nekaterih se drži celo satan. Iznebimo se brž takih nevarnih stvari, solze vdov in sirot jih bodo očistile, da se bodo svetili kakor zvezde na nebu.“ Pod globokim utisom teh besed pač vrže vsak, kar ima pri sebi, nabiralki v pušico. Nato nastopijo že „rešeni“ in prvi „priča“: Pred par tedni sem si zaslužil pekel. Vse sem zapil in ženo sem tepel. Gospod me je rešil. Nič več ne pijem in tudi žene ne tepem. Druga priča: Pred kralkim sem bil najnesrečnejši človek na svetu. Vse sem zapil in že sem hotel sam končati to bedno življenje, ko zaslišim godbo in ji sledim. V armadi me je dohitela rešitev. Nikoli več ne prevračam stolov in otroci imajo ves teden kaj jesti.

Tako se glasi večina izpovedanj. Vsi poslušajo pozorno, tudi ti, ki so se do sedaj norčevali. Nato poziv, pokleknili na spokorno klop in priznali svoje grehe. Mnogo oficirjev in žen se razdeli po dvorani ter prigovarjajo tiho posameznim. Z bistrim očesom so že našli najbednejše in najpropadlejše. Ves čas pa petje, godba, glasni kriki in pozivi — in res jih pristopi par. Takega ne izpustijo več, takoj drugi dan ga obiščejo in to toliko časa, dokler se ne prepričajo, da je popolnoma rešen.

Nam se pač zdi ta način bogoslužja, najrahlje izraženo, čuden, a je dokaz, da je Booth dobro poznal dušo svojih ljudi in jih znal prijeti. Kajti to so ljudje, ki ne obiskujejo nobene cerkve več, so zaničevani, ne čujejo blage in dobre besede nikdar — le skrita želja po ljubezni tli morda še v njih. Svesti si lastne neznačajnosti in šibkosti čutijo instinktivno krepko oporo in se je oprimejo. To zadnje skrito iskro goji salutist in jo užge mnogokrat v mogočen plamen.

(Konec prih.)

Tamara. (M. J. Ljermontov. Iz ruščine Ivan Matelič.)

V globoki soteski Darjala,
kjer Terek se v megli tesni,
starinska utrdba je stala,
črnela se s črnih peči.

In dom ta utrdba zloglasna
carice Tamare je bil —
kot angel nebeški prekrasna,
demonskih, zlih bila je sil.

In tam skoz temò polunočno
zlat ogenj se v noč je bleščal
in vabil je s silo mogočno
k počitku popotnika s skal.

Vabila je z glasom Tamara:
Glas bil hrepenenje in strast,
v njem bila vsesilna moč čara
in nerazumljiva oblast.

Za glasom v ponočni je uri
šel kupec, pastir, potepuh;
odprle pred njim so se duri,
v njih srečal ga mračni evnuh.

Na pernali, mehki postelji,
v obleki iz svile, zlata
je čakala gostov. Šumela
pred njo pa kozarca sta dva.

Tam spletale vroče se roke,
iskale so ustnice ust
in strasne in divje je zvok
razlegal kraj divji in pust.

Kot da bi v utrdbo mogočno
se žen in mladeničev sto
na svatbo razbrzdano, nočno,
k sedmini bi šumni sešlo.

A komaj se jutra sijanje
razlilo čez vrhe gora,
trenutno i mrak i molčanje
se spet naselilo je tja.

Le Terek v soteski Darjala
grmeč je v tišino divjal
in pena skalovje je prala,
za valom poganjal se val.

Valovje je s plačem spešilo
odnesti otrplo telo,
a v oknu se nekaj belilo,
v pozdrav šepetalo sladko.

To bila tak nežna ločitev,
tak glasno ta glas je zvenel,
kot da bi radostno vrnilev,
laskanja ljubezni želcl.

Moliti pomeni zapustiti zemljo.

—:—

Srce? Čim manj bije . . . tem bolj živi.

—:—

Katere bolečine so največje? — Tiste, ki jih jaz trpim. (N.)

—:—

Ce ti žena odpre svoje srce, si zapre usta. (A. Engel.)

IZVESTJA

DRUŠTVENA POROČILA

Žensko dobrodelno združenje v Trstu

† Umrla je minuli mesec v Trstu ga. Franja Markonova, Pokojnica je bila vestna članica ter izredno marljiva delavka v našem društvu. Kruta bolezen (tifus) nam jo je ugrabila baš sedaj, ko bi nam bila tako potrebna. Njen smrtni slučaj je tem žalostnejši, ker so istočasno bili bolni vsi otroci, najstarejši sin Kazimir pa je kot visokošolec umrl teden dni za njo. Prišel jo je spremet na zadnji poti, usoda pa je tudi njemu zapisala neizprosno sodbo — umrl je na isti bolezni kot mati!

Blagi pokojnici bodi ohranjen med nami časten spomin!

Naša razstava ročnih del se je morala radi tehtnih vzrokov prenesti za mesec dni, tako da jo otvorimo šele decembra. Razstavljalke se pridno oglašajo in sicer ne le iz Trsta, temveč tudi iz oddaljenih krajev. Razstave se udeleži tudi goriško «Splošno žensko društvo» s svojimi deli, kar beležimo s posebnim zadovoljstvom. Razstavljene bodo ne le vezenine, marveč tudi obleke in perilo, sploh vse, kar so izgotovile pridne roke naših učenk in naročnic «Ženskega Sveta».

Naši otroci na počitnicah. Gostoljubnost je čednost, ki je vedno dičila vsa slovanska plemena. Da tudi Slovenec v gostoljubnosti ne zaostaja za drugimi svojimi brati, smo dobili nov dokaz preteklega počitnice,

Slovensko šolo v Trstu obiskujejo, kakor znano, večinoma otroci iz delavskih krogov, katerih položaj so povojne razmere silno poslabšale. Človeku se je moralo krčiti srce, ko je gledal prepadle obraze naših otrok, ta šibka telesca, zavita v krpe. Tržaške podružnice «Šolskega društva» so z velikim naporom ustanovile na šoli refekcijo, kjer je zadnje mesece preteklega šolskega leta dobivalo par sto otrok vsak dan obed, najpotrebnejši med njimi tudi zajutrek. Uspehi so bili presenetljivi. Deca se je vidno popravljala. Toda to je bil le začetek. Mučila nas je misel, kaj bo z otroci med počitnicami, ko bodo repuščeni sami sebi. Večina mater je ves dan odsotnih in mnogo je otrok, ki dobe opoldne mesto obeda košček kruha s par kapljicami olja! Neodoljiva želja, iztrgati to deco za par mesecev prašni, razbeljeni ulici in gladu, nam je podžigala domišljijo. Sanjale smo o ferijalnih kolonijah, kakoršne smo videle na

Češkem in Slovaškem: ljubke vile, prostorni gradiči ob gozdnem robu, ob vodi, 30-40 otrok v oskrbi 3-4 učiteljic in postrežnic, zdravnik v bližini — vrči mleka, belega kruha — in smejati smo se morale svojim sanjam, čeravno bi se bile najraje zjokale nad svojo onemoglostjo in siromaštvom.

Od dvorcev in belih gradčev so se naše misli obrnile k skromni hiši našega kmeta. Tam je tudi mleka in kruha in solnca in čistega zraka v izobilju. In še nekaj drugega je tam, razumevanje je in krščanska ljubezen do bližnjega. Lansko leto smo poslali 25 otrok na deželo in dobro jim je bilo; če se nam letos posreči poslati jih sto. — Sto? Kako sto, kam sto? — Samo sto? In drugih dve-tristo, ki so tudi potrebni? Kako bomo izbirale, kako bomo vedele, kateri so najpotrebnejši?

In napisale smo oklic našemu ljudstvu. Eno samo prošnjo. Z mrzlično nestrpnostjo smo pričakovale, kaj bo. Kakor da je od odziva na to prošnjo odvisen nadaljni obstanek stotinam naše dece, tako nestrpno smo pričakovale, kaj nam prinese vsak posamezni dan. Število prijav je rastle z vsako pošto in ko smo se srečale, je bilo gotovo prvo vprašanje: koliko jih imamo? Prišlo je hitro na sto, stopetdeset, tristodvajset, pomislite — štiristoosmedeset!! Medtem smo mrzlično delale, razmeščale otroke v razne kraje, preskrbele obleke, obuvala onim, ki niso imeli kaj obleči. Že so prvi odhajali vsi blaženi na svoja mesta in prijav še ni bilo konec. Preko 800 družin se je oglasilo iz vseh strani Julijske Krajine! Bliskoma se je raznesla vest, da na šoli v mestu ni dovolj revnih otrok za vsa mesta. Marsikatera mati je namreč z nezaupanjem sprejela to «novotarijo» in je rajši počakala, da vidi, kako se bo drugim godilo, česar se je gotovo pozneje stokrat pokesala. Trumoma so prihajale okoličanske matere, vdove, žene brezposelnih delavcev z mnogoštevilno družino, in prosile, naj sprejmemo tudi njihove otroke. Kdo bi se ustavljal tem prošnjam? Poslali smo vsakogar, kdor se je oglasil in se nam je zdel potreben.

Zelega bi, da spretnejše pero opiše sprejem naše dece po deželi. Kamor smo prišli, se je zbrala cela vas okrog nas, vsak je iskal «svojega» otroka in marsikateri, ki se prej niso prijavili v strahu pred razposajenimi mestnimi otroci — so prišli in prosili, ta za dečka, oni za deklico, tako, da je bilo res težko odreči. V nekem kraju so našo deco spre-

jeli šolski otroci z godbo! — Ponekod je slednja vas, slednja naselbina imela naše otroke. Ganljivo je bilo videti, kako so domačini prve dni tolažili otroke, ki so tožili po rojstni hiši. Trije ali štirje niso zdržali, povrnili so se takoj domov, toda za par dni so šli nazaj in ostali vse počitnice na deželi.

Starejši otroci so pridno pomagali, deklíce v hiši in pri otrocih, dečki na polju in na paši. Z velikim veseljem so opravljali delo, ki je imelo za nje čar novosti. Iz njihovih pisem je bilo razvidno, kako zelo so vzljubili to delo in da si niso želeli več nazaj v mesto.

Tudi za nadzorstvo otrok je bilo preskrbljeno. Čč. duhovniki in učitelji so nadzorovali otroke z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo ter o potrebi poročali odboru. Pa tudi gostitelji sami so pošiljali poročila starišem v Trst in so tako navezali prirčne medsebojne stike.

Da je izpadla počitniška akcija v splošno zadovoljstvo, smo dobili najboljši dokaz o povratku otrok v mesto. Ločitev je bila nad vse prirčna. Ponekod so se otroci postavili in niso hoteli nazaj, drugod so gostitelji prosili stariše, naj bi jim pustili še otroke, nekateri bi jih bili celó obdržali za stalno. Ob slovesu so jokali otroci in neredkokrat tudi gostitelji, ki so vabili otroke k sebi za praznike, za prihodnje počitnice. Obložili so našo deco z vsem, kar je bilo pri hiši; večinoma so otroke tudi oblekli in obuli. Nekateri so prinesli celo po dve in po tri nove oblekice s seboj.

Otroci so se povrnili zdravi in veseli, vsi so se zredili, nekateri celó za 8 kg!

Velikanske so dobrote, ki so jih izkazali naši ljudje na deželi revnim našim mestnim otrokom, toda moralna korist, ki jo je imela naša deca pri tem, je neprecenljiva. Kdor pozna mesto, ve, kaj pomenijo za nečno mladino trije meseci prostosti po tržaških ulicah ne le v zdravstvenem, ampak tudi v moralnem oziru. In če smo rešili propalosti le 10 otrok izmed 650, ki smo jih poslali na počitnice, lahko rečemo, da naš fin naših /blagih dobrotnikov trud ni bil zaman.

H koncu naj še omenimo, da je petnajst sirot ostalo še nadalje pri svojih dobrotnikih, kjer ostanejo čez zimo in bodo tam tudi obiskovale šolo.

In kakor da dobri ljudje niso še dovolj storili zanje, poslali so iz nekega kraja na Krasu za njimi v dar slovenski šoli v Trstu 32 q krompirja!

Toda kdo bi naštel vse dobrote, ki so jih plemeniti gostitelji izkazali naši deci? In kje naj najdemo besed za primerno zahvalo? In kako naj se opravičimo pri onih mnogih, ki so se ljubeznivo odzvali naši prošnji in se prijavili

za sprejem otroka, a jim ga nismo poslale, bodisi ker se je njim določeni otrok skesal in ostal doma, bodisi, ker je prijava prišla prepozno in nismo imele več otrok. Prihajale so reklamacije in nam je bilo iz srca žal, da nismo mogle ustreči; toda povedati moramo, da čim pikrejša je bila reklamacija, tembolj smo je bile vesele, ker nam je pričala o velikem razumevanju naših ljudi. Obenem nam je bilo hudo, ker smo vedele, da je še marsikak otrok, ki bi bil potreben dobrega zraka in dobre hrane, a ga preskrbna mati ni pustila od sebe.

V teh težkih časih, ko obupujemo vsak dan sami nad seboj, se tolažimo s tem, da smo se enkrat pokazale velike in to v ljubezni do lastnega brata. Če pojdemo po tej poti naprej, se ho vendar enkrat tudi nad nami uresničil stari slovenski pregovor: Pomagaj si sam in Bog ti pomore. (M)

PO ŽENSKEM SVETU

Tečaj za negovanje dece in bolniško postrežbo je uvedla I. meščanska dekliska šola v Plznju na Češkem in dekliska gimnazija v Beogradu.

Žensko društvo «Živena» v Turč, Sv. Martinu na Slovaškem otvori čez leto dvorazredno socialno šolo. Tako se prenavlja in oživlja osvobojena Slovaška na vseh poljih.

Vatikanski predpisi o ženski noši. Vsako leto sprejema papež pobožne gospe: ob tej priliki mu tudi poljubljajo čevlji v znak svetega spoštovanja. Letos pa so bile nekatere neprijetno iznenadene. Pred sprejemom je namroč vatikanski škof pregledal vse posetnice ter jih razvrstil v dve skupini: na desno izbrane, na levo zavrnjene. One, ki niso smele pred papeža, so bile jako osuple; pritoževale so se, izpraševale po vzrokih ter jokaje prosile dovoljenja za vstop. Visoki duhovnik jim je nato pojasnil zadevo: ni dovoljeno stopiti pred Kristusovega namestnika z razgaljenimi prsi, pleči in rokami. Kako so bile presenečene in potrte te modne dame! Sklonjene glave in zardelih lic so morale oditi iz Vatikana.

Ne moremo si misliti, da bi omenjene žene ne bile šle k papežu iz čiste pobožnosti; gotovo niti oddaleč niso imele kake predrzne misli. Toda danes smo že tako prepojene z zahtevami vsevladajoče mode, da ne znamo več razločevati pota od pota: v cerkev — ali celo k papežu — gre dama tako oblečena kakor na ples! V brezobzirnem posnemanju modnih predpisov smo celo izgubile zavest in razsodnost!

Ob omenjeni priliki je vatikanski ceremonijal odredil, da je za sprejem pri papežu predpisana ženam črna, za vratom zapeta obleka in tančica preko lica.

MATERINSTVO

Noseča žena. Žena ne ve, kdaj zanosi. Prvi toda ne zanesljiv znak je zadnja menstruacija (mesec, perilo). Šele po gibanju deteta se da natančno določiti čas poroda, Mati začuti v sebi to med 20.—22. tednom, torej ob polovici časa. Od dotičnega dne računa še $4\frac{1}{2}$ meseca nosečnosti. Marsikatera mnogo trpi posebno prve mesece, Slabosti v želodcu, večkratna omotica, pomanjkanje teka so običajni pojavi, ki navadno ponehajo po petem mesecu. Spočetje zazna žena tudi že takoj prve dneve s tem, da čuti izredno napete prsne žile in kite, kakor da bi se bila močno pretrgovala pri kakem delu.

Noseča žena se mora zavedati svojega stanja; čuvati se mora, če ne radi sebe, pa radi deteta. Tudi domači morajo upoštevati njen položaj in ji zabraniti prenaporna dela. Vsi napredni narodi čuvajo nosečo ženo kot izvor svojih novih sil. Zanemarjenost ali pretežki naporji so vzrok, da žene splave, rode mrtvo ali pohabljeno in slabotno deco.

Noseča žena lahko je vse; vendar naj izbira tako hrano, ki pospešuje razvoj njenega in otrokovega organizma. V zadnji številki »Ž. Sv.« opominja zobozdravnik, da noseči ali doječi materi večkrat zobje oslabe ali se drobe. Otrok jemlje namreč materi apnenec za tvorbo zob. Zato mora mati že takrat uživati jedi, ki imajo mnogo apnenca: mleko, jajca, jagode, slive, grah, krompir, bel kruh. Vživa naj tudi obilo zelenjave, ki sveži in čisti kri. Proti koncu naj posebno zaprte žene pijejo čistilne mineralne vode ali kisló mleko, potem bo tudi novorojenček imel čisto in gladko polt. Neugodno pa vplivajo premočne pikantne jedi in pa alkohol. Noseča žena naj ne bo nikoli gladna, a tudi preveč ne sme jesti. Prazna je vera, da mora povziti vse, kar si zaželi.

Nosi naj primerno obleko in se varuje prehlajenja. Stiskanje života ne povzroča bolečin le materi, temveč pokvari tudi ude detetu. Ženam, ki mnogo hodijo in stoje ali ki imajo šibke maternične kite, priporočajo zdravniki posebne pasove preko spodnjega trebušnega dela.

Velike važnosti je tudi telesna čistoča. Umivanje celega telesa in kopeli lajšajo nosečnost in porod. Če nima žena priprav za to, naj si dela vsaj sedečno kopal — mlačna voda, le par minut — ter si vsak dan umiva prsi. Priporočljivo je umivanje s hladno ali

mrzlo vodo, ker se s tem prsi utrdijo in se pozneje pri dojenju ne prehlade. Odveč bi bil govor o čistem zraku; če je neobhodno potreben odraslemu človeku, kaj šele detetu v prvem razvoju! Noseča žena naj se dovolj giblje z delom in s hojo. Vendar pa se mora večkrat odpočiti. V tem pogledu mnogo greše posebno na kmetih. Žena dela od zore do mraka, zato se pa tudi v otročji postelji težko popravlja in še pozneje dolgo no more priti k pravi moči. Kar žena preveč opravlja v nosečnosti, to mora zanemarjati po porodu. Zato naj se čuva prej, da bo potem zdrava in močna, v korist detetu in hiši.

Dan na dan slišimo in čitamo, kako nepopisno važno je dojenje. Tudi na to mora mati misliti pred porodom ter si primerno gojiti prsa. Ni dovolj, da ima mleko, ampak mora imeti tudi pravilno razvite bradavice, da jih otrok lahko takoj prime. Vnetje in prisadi prsi so često posledica zanemarjenih in nečistih prsi pred porodom. Babice priporočajo, naj noseča žena zadnje mesece vsak dan masira prsi ter nateguje bradavice, zlasti ako nima dovolj razvitih. Pri tem naj jih namaže s Francevim žganjem ali kako drugo alkoholno vodo; če nima drugega, vsaj z maslom ali celo s slino.

Postelja noseče žene mora biti udobna, žena naj leži sama, pozimi dobro pokrita; če le more, naj leži stegnjena. Vsekakor se mora izogibati skrčene enostranske lege, ki ovira gibanje detetu.

Nič manj važno kot telesno pa je tudi duševno stanje materino. Močna razburjenja, žalost, jeza, strah: vse to škoduje otroku, zato je že toliko novorojenčkov nervoznih! Vsaka lepa misel, vsak nežen občutek matere najde odmev v detetovem življenju.

Materino razpoloženje naj bo mirno, veselo, blago. S silo naj preganja od sebe temne misli. Otroka naj si predstavlja zdravega in lepega. Pogled na pohabljenca prestraši vsako nosečo mater; ako nikdar prej, takrat se ji gotovo obrne duh k Bogu s prošnjo, naj bi njeno dete prišlo zdravo na svet! Noseča žena naj išče le prijetnih prizorov, razburljivega čtiva, izmišljenih ali resničnih pretresljivih dogodkov naj se izogiblje. Čitala sem nekoč, da je imela neka mati pri postelji sliko krasnega deteta. Vedno ga je gledala — njen otrok je prišel na svet neverjetno podoben onemu na sliki. Sugestija ima velik pomen posebno pri nosečih ženah, ki so že itak preobčutljive in predo-stopne za vsak utis in učinek. **B.**

HIGIJENA

Poročno zdravniško izpričevalo. Skoro v slednji državi se zadnje čase mnogo razpravlja, ali in kako naj se uvede zakonita odredba glede poročnega zdravniškega izpričevala.

Obče fizično propadanje človeškega rodu dela skrbi zlasti zdravnikom in državnikom. V zakon stopajo osebe, obremenjene z dednimi nalezljivimi boleznimi. Novi zarod prinaša že ob rojstvu na svet kal neozdravljive bolezni. Zato se je v zdravniških krogih pojavila zahteva, naj bo pri sklepanju zakona poleg cerkvene in civilne oblasti merodajen tudi zdravnik. Ženin in nevesta bi morala predložiti zdravniško izpričevalo, iz katerega je razvidno, da nimata tuberkulozne, spolne ali duševne bolezni. Vsekakor je prežalostno, da se mora zlasti oni, ki po nedolžnem trpi za grehe svojih prednikov, poleg tega odreči še zakonski in družinski sreči. Toda potrebna je ta žrtev, da ne onesreči še svojega zakonskega druga in potomcev.

Umevno je, da je vprašanje imenovane listine jako delikatno in da je naletelo na huđ odpor. Nekateri odločno zanikajo korist te uvedbe češ, da se mnogo zakoncev okuži tudi šele po poroki ali pa da bodo oni bolniki, katerim bo poroka zabranjena, izven zakona okužili tem več oseb. Nekateri zahtevajo zdravniško izpričevalo le za ženina, ker da so po veliki večini le moški krivi spolnega okuženja žene; drugi ga zahtevajo od obeh poročencev; tretji hočejo zdravniško izjavo vojaške oblasti, ki naj izpriča, da je bil dotičnik kot vojak spolno zdrav; zopet drugi zahtevajo zdravniško izjavo za oba, vendar pa naj jima služi le v informacijo in jima je naprosto dano, ali se hočeta kljub boleznim poročiti ali ne. Ker se je pa tam, kjer je ta zakon že v veljavi, kakor na pr. v nekaterih državah Unije ali na Norveškem, pojavilo tudi že podkupovanje zdravnikov, zato naj bi smeli izdajati zdravniške poročne liste le v to pooblašteni specialisti.

Poslednji čas se tudi ital. zdravniki in politiki bavijo z uvedbo tozadevnega zakona.

H.

GOSPODINJSTVO

Nekaj o jajcih. Če hočemo jajca sveža ohraniti, jih moramo tako spraviti, da ne pride zrak do njih. Deni jih v slano vodo in pusti jih tako dolgo, da vtonejo, nato jih vzemi, obriši in shrani v suhem pesku, otrobih ali zaganju. Nekateri shranjujejo jajca tudi v apnu. V najnovejšem času pa dobiš tudi že v trgovinah takomencvani «garantol», v katerem se dajo jajca sveža ohraniti. Kako pa spoznamo sveže jajce? Drži ga proti svetlo-

bi, če je prozorno, je še sveže. Če ga na jezik polčiš, je čuti staro jajce gorkejše nego sveže. Da stara jajca klopčejo, je gotovo vsem znano. Jajce, ki je zmrazilo, postane zopet užitno, če ga položiš v mrzlo slano vodo.

Koliko petelinov naj bo pri hiši? Marsikatera gospodinja se ne more odločiti, koliko petelinčkov naj obdrži. Preveč jih ne kaže poklati, ako hoče za prihodnje leto pripraviti uspešno valjenje. Odločiti se je torej treba, ali hoče imeti nasadna kokošja jajca, ali pa jih želi za kuhinjsko uporabo oziroma za prodajo. Za nasadna jajca je seveda potrebno zadostno število petelinov, toliko namreč, da na vsakega petelina ne pride več kot 12 kokoši. Pri večjem številu kokoši lahko ostane precejšen del jajec neoplojen, kar povzroča pri gojenju perutnine gotovo jako neprijetno posledico — klopotce.

Iz živinoreje. Pri nas ima skoro vsaka hiša po deželi enega ali dva prašiča, ki ga redi večmoma za domačo uporabo. Oskrbovanje te živali spada v delokrog žensk.

Svinja ni pripravna za domačo rejo le zato, ker daje glavno sestavino naše prehrane, ampak tudi radi tega, ker pri tem lahko uporabi gospodinja vse ostanke jedil in vsa ona živila, ki so odveč in ni vredno, da bi jih prodajala. S malim delom in stroškom pretvorimo te preostanke potom prašičjega organizma v prepotrebno mast in meso. V tem baš tiči veliki ekonomski pomen te domače živinorejske panoge. S ponosom kaže kmetica sosedam lepo rejena pujska. Pridno znaša z njive, kuha in obloja, da bi se debelil. Debelost ne poveča le teže živali, temveč ji napravi tudi mast okusnejšo.

Vsaka svinja ni za rejo, izkušene gospodinjne jo poznajo že po obliki trupa in glave. Tudi se sme debeliti šele pri gotovi starosti. Dokler žival raste, se ne sme rediti; kar porabi za mast in meso, gre na račun rasti. V tem pogledu niso vsa plemena enaka. Nekatero se sme začeti rediti že z desetim mesecem, drugo šele z letom, tretje s poldrugim letom. Kmetje tudi vedo, da se rezani prašiči hitreje odebele. Najpripravnejša doba za rejo je jesen. Takrat so živali mirnejše, ker jih ne nadleguje vročina, svetloba in obad; krajši in hladnejši dnevi omogočujejo lažje dihanje in daljši počitek.

Prašič mora vsakokrat dobiti toliko jedi, da se naje dositega; v dobi debelenja pa mora biti krma še obilnejša, tečnejša in raznovrstnejša, da ohrani živali tek. Dobivati mora jed ob določenem času, zadostuje trikrat na dan; prepogosta jed ovira prebavo. Prašiče krmijo na dvojni način: nemški, ki je v navadi po naših malih gospodarstvih in ki sestoji v tem, da se vsakovrstna ze-

lenjava prekuha, seseklja in oblodi, ali pa hrvatski način, to je surova krma in zlasti žito. Z zelenjavo krmiljene svinje ne dosežejo nikoli debelosti onih, ki se rede ob žitu. Zato pa je mast domačih prašičev po mnenju naših preizkušanih gospodinj — mnogo okusnejša, dasi se ne razcvre tako lepo kakor mast hrvatskih in banatskih svinj. Vsekakor pa morajo tudi naši prašiči dobivati poleg zelenjave dovolj redilnih snovi: v mladosti mleka, pozneje obloja, proti zadnjemu pa krompir z otrobi in zlasti koruzo. Umevno je, da tudi snaga mnogo pripomore k dobremu vspevanju živali. Posebno v poletni dobi mora biti svinja čista, saj drugače je tudi nevarnost, da hitreje oboli. Snaga pa daje še drugo veliko korist gospodarstvu: gnoj. Čim več nastelje porabi svinja, tem več gnoja napravi; seveda pa mora biti tudi gnoj dovolj pretvorjen, da pridejo do veljave vse njegove sestavine.

V tem času naj tedaj gospodinja ne šteti z oblojo in žitom: kar izda sedaj, pa ji bo pozneje povrnjeno z debelo slanino in okusnim mesom.

H.

KUHINJA

Možganova juha. Možgane dobro očisti, sleci jim kožico ter jih drobno seseklaj. Razbeli v kozo polovico masti in polovico masla, zarumeni na tem dve žlici moke, prideni drobno zrezanega peteršilja in čebule, nato možgane, osoli in posuj nekoliko zmletega popra. Ko se možgani precvrtijo, jih zalij z juho in dobro premešaj. Pred serviranjem stepi v možganovo juho eno ali dvoje jajec. Ker je taka juha dovolj tečna in gosta, jo daš na mizo samo. Lahko pa jo serviraš tudi s kruhom, zrezanim na male kocke, ali pa z ocvrtim graham.

Ocvrti grah. Jajce, mleko in moko dobro utepi. V razbeljeno zabelo vlijaj to testo na strgalnik (ribežen). Skozi luknjice kanlja testo v mast, se ocvre in zadobi obliko malih kroglic. Za precejanje ocvrtega graha se dobe tudi posebna cedila.

—a—

KNJIŽEVNOST

Mladinsko slovstvo. Dobra mati skrbi za telesni razvoj otroka, nič manj pa ji ni na srcu njegov duševni napredek. Najboljša duševna hrana je pač dobro, poučno-zabavno čtivo. Lepa knjiga dopolnjuje otroku materino besedo in šolske nauke; zabava ga v prostem času in odteguje postavanju ter slabim potom; vzpodbuja mu domišljijo s plemenitimi duševnimi slikami, seznanja ga s širšim svetom in mu kaže plemenita življenjska pota. V zavednih naših hišah naj dobe otroci med Miklavževimi, božičnimi ali novoletnimi darili

tudi lepo mladinsko knjigo. Ob tej priliki priporočamo dve novi knjigi, ki ju je izdala Učiteljska tiskarna v Ljubljani, in se dobita tudi po naših knjigarnah: «Narodne pravljice in legende», ki jih je nabrala mladina Marica Komanova, ter «Kitajske narodne pripovedke», (Prevel Fr. Erjavec). Imovitejše stariše pa opozarjamo, da izide prihodnji mesec v Zvezni tiskarni v Ljubljani «Pratika za mladino», kakoršne do sedaj še niso videli naši otroci. Knjiga bo tiskana v veliki obliki; izvirno, zabavno besedilo bodo dopolnjevale bogate ilustracije izpod peresa in čopiča prvih slovenskih umetnikov.

Najlepše in najpotrebnejše čtivo za deco pa je naš «Novi Rod», ki začnjenja z novembrom četrti letnik. Maži, če le moreš, ne odreci otroku prošnje po tem listu! Naroči mu ga, saj mu ni bil še nikoli tako potreben kot sedaj. Kaj se ne smeje duša tudi tebi, ko vidiš, kako nestrpno ga pričakuje otrok vsak mesec, kako pazno ga čita od kraja do konca, kako si beli glavico z ugankami: kako mu ta list izpolnjuje življenje!

RAZGOVORI

Odgovori:

Zarja. Zavesa iz étamina (kongresnega blaga) se nikakor ne smejo podložiti, ker je blago lahko in prosojno. Pri vezenju je treba paziti, da pride delo na spodnji strani kolikor mogoče čisto, to je brez vozlov, tudi ne sme imeti na dolgo zavlečenih nitk. Če se veze v več barvah, je paziti, da ostane tudi na spodnji strani kolikor mogoče vsaka barva zase, da se ne prepletajo, n. pr. rdeče nitke v modre in obratno. Če je vezennina pazno izvršena, nič ne škodi, če tudi ni podlage, saj se od zunaj ne zapazi, ali je prava stran ali ne; vidijo se samo oblike, ne pa način vezenja. Pri vezenju s križci je seveda najbolje, da se dela tako, da pride vezennina na obe strani enaka. Ta način vezenja je bolj zamuden in po mojem mnenju ni neobhodno potreben niti za zaveso pri oknih v pritličju, za višja nadstropja pa tem manj.

M.

Vprašanja:

1. Kako bi odpravila rjaste lise iz perila, ne da bi blagu škodovalo?

Prilesnikova.

2. Pri nas se nabere toliko ostankov od sveč. Ali jih ni mogoče uporabiti v gospodinjstvu?

Ana J.

3. Pravijo, da je sadje jako koristno in potrebno otrokom. Nekateri priporočajo kuhano, drugi surovo. Katero je boljše za male otroke?

Ana M.

NEPREKOSLJIVO JE
MILO GODINA

KATERO IZDELUJE DOBROZNANA
DOMAČA TVRDKA

J. S. GODINA
V TRSTU

VIA DELLO SCOGLIO 316 — TELEFON 18 - 78

POZOR !

Okraski za rakve, pajčolanasta pokrivala, oblike in čevlji za mrtvece. Zaloge na debelo po zmer-nih cenah pri podjetju

A. KUNZE - Trst, Ugo Foscolo 15

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauč

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški br-njevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

ZDRAVNIK

Dr. FR. JAKONČIČ

SPREJEMA

V GORICI, VIA CARDUCCI 6

OD 9.—11. IN OD 3.—4.

Poštnina plačana v gotovini.

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)
priporoča

**trgovino z raznim mani-
fakturnim blagom.**

Velika izbira vseh potrebščin za
šivilje in krojače.

Točna postrežba. Cene nizke.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale št. 3

priporoča slaynemu občinstvu v mestu
in na deželi svojo dobro založeno

trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se po-
šilja b ago tržaškim odjemalcem franko
na dom.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

== GORICA ==

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
Vse naj napiše si pri dnevni luči,
Omare, mize, stole posteljak,
In vse kar rabi sploh v domači kući,
Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, ulica Giosuè Carducci.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

Via Sette Fontane št. 6, I. nad.

Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa
z zlatom kakor tudi
obnice s kavčukom

Si em 10% popusta, kakor
plačilo na obroke.

ELO ZAJAMČENO.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobnó
vse pisarniške potrebščine za
šole, občinske, župne in odvet-
niške urade, kakor tudi vsako-
vrstne slovenske knjige, muzika-
lije, molitvenike itd. — Izvršuje
vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da spre-
jema in izvršuje vezanje zemlje-
knjižnih in bančnih knjig tudi v urad-
prostorih v mestu in tudi na deželi.